Оскудација

Пише: Ђорђе Вукадиновић
недеља, 11 јануар 2009 22:05

Већ је констатовано да је економска криза постала својеврсни "бренд" и, такорећи, савршен алиби за неспособне владе и неодговорне послодавце широм света. Зашто се не поштују потписани договори са синдикатима? Зашто се крше предизборна обећања? Зашто расте незапосленост? Зашто пада динар? На сва ова и слична и питања одговор је увек исти – није сада тренутак за таква питања, сада је време кризе и стезања каиша, криза све погађа и свако мора понечег одрећи, потребна нам је солидарност, а не потрага за кривцима.

Јунак наших дана постао је притупасти Манулаћ, из "Зоне Замфирове", који кроз читав филм понавља једну те исту фразу: „Тато! Мамо! С'г су скупи новци. С'г је оскудација.“ Попут Манулаћа, и наши економски гуруи, непрестано понављају фразу да је сада економска криза, да је "новац постао скуп" и да сви треба да се навикавамо на штедњу.

Да су "паре скупе" зна, тачније, осети сваки човек – радник, сељак, предузетник, пензионер – који живи од плодова свог рада, а не, рецимо, од финансијских шпекулација и берзанског мешетарења. Невоља је у томе што смо дословно годинама и деценијама уназад учени и дресирани на нешто потпуно супротно.

До пре пар месеци читава макроекономска мудрост стајала је у три речи – “либерализуј“, „приватизуј“, "распродај" – и то све, без дилеме и оклевања. А глобална филозофија живота се сводила на девизу „купуј-троши-уживај“. Један од првих националних приоритета после кризе од 11. септембра било је настојање да се просечни Американац, а поготово Њујорчанин, тргне из летаргије и крене да купује. Извештаји са божићних распродаја, као доказ да се нација опоравила од шока и да је на добром путу, ишли су као ударне вести, раме уз раме са извештајима о припремама и току казненог похода против талибана у Авганистану.

Подстицање потрошње као генератора привредног развоја, стварање потрошачког менталитета и обликовање грађанина-конзумента, размаженог потрошача и егоисте – у

темељу је ове пост-модерне цивилизације на преласку миленијума и њене идеологије неолибералног глобализма, која је последњих година све отворенија почела показивати своје меко-тоталитарно лице. Зато смо из дана у дан добијали све луђе играчке за малу и велику децу, све сјајније упаковане чоколадице, све златније картице и све повољније стамбене, хипотекарне, кеш, лизинг, „револвинг“ и друге кредите. Све друго, почев од државе и нације, па до будућности, еколошких проблема и бриге за очување планете легитимно је и прихватљиво само уколико представља прилику (индустрија наоружања, уградња заштитних филтера, алтернативни извори енергије) за нову потрошњу и додатну зараду.

Не значи да ћемо сад сви да потрчимо у комуне, кибуце, колхозе и пиринчана поља. Не значи да ћемо сада сви почети да певамо Интернационалу и цитирамо Лењина и Маркса. (Мада су неки, барем овог последњег, изгледа прерано багателисали.) Али око тога да је једна форма (нео)либералног капитализма и с њим повезане глобализације доживела свој колапс и своју, како економску, тако и етичку компромитацију, сложиће се данас и председник Француске Никола Саркози и председник Русије Медведев, и економиста Џозеф Стиглиц – да и не говоримо о десетинама не без разлога васкрслих промарксистичких теоретичара. Још само на брдовитом Балкану и у сличним транзицијским енклавама заосталим у развоју живе људи и политичари који верују да је ово што се дешава на светским тржиштима само пролазна епизода у једној глобалној бајци са унапред познатим економско-политичким хепиендом.

Озбиљне државе се озбиљно припремају за оно што их у овој години чека. Воде се озбиљне дебате и формирају озбиљни фондови за помоћ привреди и грађанима. Своје планове су обзнаниле САД, Русија, Кина, Бразил... А, додуше, помало тромо, за суочавање са кризом се спрема и ЕУ. Уопште, верујем да ће ова економска криза и ова година дати коначан одговор на дилему о стварним капацитетима Европске уније, тј видеће се да ли њена садашња организација представља адекватну форму за одговор на крупне економске изазове (за политичке очигледно није), или су националне државе још увек најбоља и највиталнија структура за суочавање са изазовима савремености.

Дакле, Европска унија ће наредних месеци, до годину-две, дословно полагати тест своје одрживости, али што се Србије тиче, плашим се, резултат тог теста биће више од академског значаја. Србија је данас, наиме, отприлике подједнако далеко и од ЕУ и од изградње нормалне, социјално одговорне националне државе. И биће велики напредак уколико током наредне године барем сви то схватимо.